

**PSIXOLOG TALABALARNING KONSULTATIV FAOLIYAT
MALAKALARI ASOSIDA KASBIY-SHAXSIY SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISHNI TADQIQ ETISHNING IMIY-AMALIY TAJRIBASI**

Toshkent amaliy fanlar universiteti "Psixologiya"

kafedrasi o'qituvchisi

Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna

Pedagogika fakulteti Psixologiya yonalishi 2-bosqich

Xasanova Madina

Annotatsiya. Psixolog talabalarning konsultativ faoliyat malakalari asosida kasbiy-shaxsiy sifatlarini rivojlantirishni tadqiq etishning imiy-amaliy tajribasi . Umumlashtirishga harakat qilindi professional ammo psixolog-maslahatchining shaxsiyatiga qo'yiladigan muhim fazilatlar va talablar va shu bilan mukammal maslahatchisi portretini yarating.

Kalit so'zlar: Mijoz, metod, motiv, kasbiy muhim fazilatlar, konsultativ, psixolog, psixologik xizmat, korrekstion psixologiya, psixokorreksiya.

Bizni hamisha o'ylantirib keladigan yana bir muhim masala – bu yoshlarimizning odob-axloqi, yurish-turishi, bir so'z bilan aytganda, dunyoqarashi bilan bog'liq. Bugun zamon shiddat bilan o'zgaryapti. Bu o'zgarishlarni hammadan ham ko'proq his etadigan kim – yoshlar. Mayli, yoshlar o'z davrining talablari bilan uyg'un bo'lsin. Lekin ayni paytda o'zligini ham unutmasin. Biz kimmiz, qanday ulug' zotlarning avlodimiz, degan da'vat ularning qalbida doimo aks-sado berib, o'zligiga sodiq qolishga undab tursin. Bunga nimaning hisobidan erishamiz? Tarbiya, tarbiya va faqat tarbiya hisobidan.

Shavkat Mirziyoyev Miromonovich

Munosabatlar eng qulay shakli deganda odamlar o'rtasida simpatiya, hurmat, tan olish, shaxsan yoqtirish, ishonch kabi yaxshi shaxsiy munosabatlar o'rnatishga yordam beradigan shakli tushuniladi. To'g'ri munosabatlar shaklini okzlashtirishda qiyinchilik his etishning bir necha sabablari bo'lishi mumkin. Bunday sabablarni ikki asosiy - ichki va tashqi guruhlariga ajratish mumkin. Ichki sabablarga masalan, shu insonda odamlarga qiziqishi yo'qligi yoki bo'sh rivojlanganligi, o'ziga ishonchsizligi, rad etilishdan qo'rqishi, odamlar bilan emotsional ijobiy munosabatlarda bo'la olmasligi, o'z vaqtida kerakli so'zlar va xulqi shaklini topa olmasligi kiradi. Mumkin bo'lgan tashqi sabablar qatoriga muloqot uchun vaziyat noqulayligini, bir-biri bilanuloqotda bo'layotgan odamlarning salbiy individual xususiyatlarini kiritish mumkin. Ushbu bobda biz asosan, ichki xususiyatli sabablarni tahlil qilish va yo'qotishni ko'rib chiqamiz. odamlarga qiziqish yo'qligi. Odamlarga qiziqish yo'qligi muammosi - bu

motivatsion xususiyatdagi asosiy muammo hisoblanadi. U shu odamning boshqalarga munosabatiga taalluqli bo'ladi, shu bilan birga muammo odamlarga qiziqishi bo'lmagan, shaxsiy munosabatlarga intilmagan odamlarga emas, balki shunday qiziqishga ega bo'lgan va u bilan yaxshi shaxsiy aloqalar o'rnatishga intilmayotgan odamlarga ham taalluqli. Lekin oqibatda bunday xulqidan bu odamning o'zi ham zarar ko'radi, chunki vaqt o'tishi bilan o'zining psixologik rivojlanishi uchun zarur bo'lgan axborotlarni boshqa odamlardan olmayo'yadi. U qiyin vaziyatlarda boshqa odamlar tomonidan zarur bo'lmagan emotsional madad olishdan mahrum boladi. Buni tushunmasligi mumkin yoki tushunganida kech bo'lgan bo'ladi. Demak, ushbu muammolar bo'yicha psixologik maslahat o'tkazishda psixolog oldida ikki tomonlama masala yuzaga keladi. Bir tom ondan u mijozga unda odamlarga qiziqish yo'qligi yoki yetarlicha rivojlanmaganligi uning o'ziga zarar keltirishini anglab yetishiga yordam berishi kerak. Boshqa tomondan maslahatchi mijozga bundan unga yaqin odamlari ham zararkocrayotganlarini tushuntirish kerak. Mana shu ikki masalalardan qay birini birinchi hal etishni tanlash mijoz uchun ushbu holatda ancha muhimroq ekanligiga bog'liq bo'ladi: boshqa odamlar uchun yaxshilik qilishlari kerakmi yoki o'zi psixologik rivojlanmoqchimi? Mijoz bilan shaxsiy suhbatlashish boshida psixolog-maslahatchi mana shuni bilib olishi kerak, lindan keyingina psixolog maslahatning asosiy qismiga kirishishi mumkin. Yaqin odamlarga qiziqishi yo'qligi muammosi bilan murojaat qilgan mijozlarga quyidagilarni tavsiya etish mumkin: 1. Mijozga atrofdagi odamlarga qiziqishi unga nima berishi mumkinligi tushuntiriladi. Birinchidan, mana shu qiziqish sababli odamning hayoti yanada mazmunli bo'ladi. Ikkinchidan, o'zining ijobiy sifatlariga odam asosan, boshqa odamlarga taqlid qilish yo'li bilan ega bo'ladi va ularga qiziqish odamni shaxs sifatida boyitadi. Boshqa odamlarni kuzatib, ularga taqlid qilib, shaxsning o'zi yanada rivojlanibboradi. Uchinchidan, odamlarning bir-biriga qiziqishlari ularni yanada bir-birlariga yaqin bo'lishlariga olib keladi. Shu bilan bizni tushunishlariga ishonsak, demak, o'z hayotimizda qiyin paytlarda boshqa odamlar yordamiga ishonsak bo'ladi. Aksincha, odamlarga qiziqish yo'qligi o'zimizni psixologik yaqinlik holatiga, boshqa odamlarning qiziqmay qo'yishlariga olib keladi. Bularni mijozga to'la tushun tirib, psixolog-maslahatchi faqat shaxsiy muammosini yaxshiroq va chuqurroq tushunishiga yordam beradi. Mijozda odamlar bilan iloji boricha ko'proq qiziqish ehtiyojini shakllantiradi, shu bilan hamkorlikka ma'lum motivatsion ijobiy ko'rsatmani yaratadi. 2. Maslahatchi odamda boshqa odamlarga qiziqish yuzaga kelishi yoki kuchayishini qanday qilib amalga oshirishni puxta okylab olishi kerak. Bunga psixolog-maslahatchining quyidagi harakatlari yordamida erishish mumkin: Birinchidan, mijozga boshqa odamlarga qiziqish nimadan iborat ekanligini, bunday qiziqish qanday foyda keltirishi mumkinligini ko'rsatishi kerak. Ikkinchidan, mijozga o'z atrofidagi odamlarda qiziqish uyg'otishi mumkin bolgan uslublar va vositalarni unga aytib berish kerak. Keyin odamlarning bir-biriga qiziqishi bir

tomonlarga emas, balki ikki tomonlarga ekanligini tushunib odamlar uchun u qiziqarliligini korib, boshqa odamlar gaqiziqqa boshlaydi. Uchinchi, ko'rsatilayotgan odam larga qiziqishi ular tomonidan ijobiy qabul qilinishi kerak. Bu shunday qiziqishga ega bo'lgan shaxsning odamlarga qiziqishi shaxsning unga foyda keltirayotganligini tushunish kerakligini anglatadi. Avvalo buning uchun quyidagi ikki ishni bajarish yetarli bo'ladi: odamning boshqa odamlarga qiziqishi shaxsning unga qanday foyda keltirishini anglab yetishiga erishish va boshqa odamlar tomonidan o'ziga qiziqishlariga erishish mumkin bo'lgan usullarni ko'rsatish. O'ziga e'tibor qaratishni, odamlarda yaxshi taassurot uyg'otishni bilmaslik. Dardini aytish bosqichida mijoz psixolog-maslahatchiga shikoyat qilib uning uchun muhim bo'lgan odamlar unga yetarlicha e'tibor bermayotganliklarini, asosiysi - bu odamlar unga ijobiy qiziqib qolishlari uchun nima qilishni bilmasligini aytadi. Oqibatda mijoz o'ziga e'tiborni qaratishni xohlaydi, lekin shunday qila olmasligi, odamlarda yaxshi taassurot qoldira olmasligidan iborat. Bunday imkoniyatlar obyektiv va subyektiv sabablarga moslashgan bolishi mumkin. Birinchi holatda (obyektiv sabablar) bu odam uning shaxsidan qat'iy nazaratrodagi odamlar tomonidan diqqatga sazovor emas va bu to'g'ri emas, u shunday diqqatga munosib, lekin unga bog'liq bolmagan holatlar shunday bo'lishiga xalaqit qiladi. Ikkinchi holatda (subyektiv sabablar) boshqa odamlar tomonidan unga e'tibor qilmasliklariga shikoyati odatda asossiz boladi va shaxsiy xususiyatlari bilan bog'liq emas. Aniqrog'i, aksincha bu odamdagi mavjud kamchiliklar odamlarni unga e'tibor berishlariga to'sqinlik qilishi mumkin. U esa bu kamchiliklarni sezmaydi, lekin baribir ular tomonidan e'tibor qaratishlarini xohlaydi. Odam boshqa odamlar tomonidan e'tibor kutmaydi, lekin bu e'tibor unga zarur bolgan holatlar ham bolishi mumkin. U odamlarning alohida hurmat-e'tiborlaridan o'ralishi, mana shu mazmunda boshqa odamlar orasida yaxshi tomonga ajralib turishni xohlaydi. Shu kabi va boshqa holatlarda psixolog-maslahatchi taklif.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Verbiczkij A.A. Formirovanie poznavatel'noj i professional'noj motivacii studentov / A.A. Verbiczkij, T.A. Platonova. – M.: NII vy'sshej shkoly', 1986.
2. Kochyunas R. Osnovy' psixologicheskogo konsul'tirovaniya: per. s lit. / R. Kochyunas. – M.: Akademicheskij Proekt, 2000.
3. Antonova N.V. Shaxsiy o'ziga xoslik muammosi // O'z-o'zini anglash psixologiyasi.
4. Aminov N.A. Bo'lajak maktab o'quvchilarining maxsus qobiliyatlari tarkibiy qismlari haqida